

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 14 K, za pol leta 7 K; za četrt leta 3-50 K, mesečno 1.20 K, za Nemčijo za pol leta 7-90, za črt leta 4 K; za Ameriko za pol leta 9-50 K za črt leta 4-80 K

Pesamezna številka 18 v.

Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati: Enostopna peti vrstica (širina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

III. številka.

V Ljubljani, v soboto, dne 16. oktobra 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo »Rdečega Prapora«, Ljubljana. — Za denarne pošiljave naročila an list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo »Rdečega Prapora«, Ljubljana, Selenburgova ulica 6/II.

Državni zbor.

Dne 20. oktobra se snide državni zbor. To je znano po uradni objavi v oficalni »Wiener Zeitung«. A to znanje je zelo skromno. Vemo, da se snide parlament. Kaj se zgodi potem, pa se ni znano nikomur, morda najmanj baronu Bienertu, ki je sicer zadnji čas postal nenavadno energičen, s čimer pa nikomur ni dokazal, da je gospodar situacije. V uradnem listu kritizira ministrski predsednik poslance in stranke, pozabil pa je popolnoma, da bi moral v prvi vrsti kritizirati svojo vlado, ki je s svojo nespretnostjo in slabostjo največ zakrivila, da je državna politika zapeljana v zagato, iz katere ne poznajo nerodni vozniki nobenega izhoda.

Državni zbor se snide. Saj ni umetnost, sklicati ga. Toda s tem se ni opravljen nič. Baronu Bienertu mora biti znano, da še nikdar niso bile prilike za zborovanje tako slabe kakor sedaj, ko so se razbili spravi poizkusi na Češkem in žugajo agrarci in klerikalci javno in glasno z obstrukcijo in z razbitjem državnega zbora. In če mu je to znano, se mora vprašati: Kaj je storil ministrski predsednik, da bi državnemu zboru zagotovil delavnost, ki je za važne ljudske interese neizogibno potrebna? Odgovor na to vprašanje se pa glasi: Baron Bienert je v »Wiener Zeitung« objavil oficiozen članek, ki poziva s strogimi besedami poslance na delo. To je vse. Za uspeh ne pomeni to nič, zakaj za Bienertove pisarje se le še malo kdo zmeni; pač pa je to njegovo »veliko delo« popolnoma zadostno za nekaj drugega: Za spoznanje, da je gospod Bienert za svojo nalogo popolnoma nesposoben in da je njegova odstranitev najvažnejši pogoj za odpravljenje razmer v državi.

Gospod baron se tolaži na svoj način: Če ne pojde s parlamentom — meni —, pojde s para-

grafom 14, ali pa z razpustitvijo državnega zbora. Razpustitev in nova volitev je seveda konstitucionalno sredstvo, ki bi ga bila vlada lahko že po leti porabila. Kaj bi s tem dosegla, je seveda drugo vprašanje. Kar se tiče § 14., je pa gospod baron menda vendar pozabil, da so se razmere v državi že nekoliko izpremenile. Tudi bodoči državni zbor bo izvoljen na podlagi splošne velilne pravice in ljudski parlament, naj ima še toliko belezni svoje mladosti, vendar ne bo tako mirno odobril absolutizma, kakor ga je trpel stari kurialni parlament. Bilo bi torej precej koristno, če bi si gospod baron izbil vlado s paragrafom 14 iz glave. S takimi pripomočki ne more biti in ne bo zadovoljno ljudstvo, ki potrebuje nekaj drugega.

Ljudstvu je potrebno redno delovanje državnega zbora, da se reši cela vrsta važnih socialnih osnov. In če vlada ne pozna poti, ki bi vodila do delavnega parlamenta, naj se odstrani. Socialno zavarovanje ni igrača, s katero bi se smeli ne-realni političarji žogati po mili volji; kdor količ kaj živi med delavstvom, ve, da je njegovo ogorčenje zaradi večnega zavlačanja te reforme priklopelo že prav do vrhunca. Proti neznesni draginji so nujno potrebna gospodarsko-politična sredstva, ki se ne morejo skleniti nikjer drugje kakor v parlamentu. Če ne bi bilo drugih reči, so že te tako važne, da jih ne dosežejo vse nacionalistične komedije, zaradi katerih narodnjakarske stranke ovirajo delo v državnem zboru. Preden se snide parlament, se bo torej treba pomeniti tudi s strankami, ki hočejo pod pretvezo lažnjivega radikalizma ovirati reforme v prid ljudstva.

Če so slovanske stranke resnično opozicionalne, imajo z Bienertovo vlado obračunati tam, kjer je prostor za obračun. Vse burke, ki so jih nemški in slovanski narodnjakarji uganjali izven parlamenta, niso Bienertu prav nič škodovale; Sušteršičeva obstrukcija je njegovi vladi le podaljšala življenje. Boj proti Bienertovemu ministertvu se more voditi edino v parlamentu, zato pa mora parlament

živeti. Prilike za obračun pa je dovolj. Poslanci naj resno vprašajo, kdo je dovolil vladi, izdajati milione in milione za oboroževanje, za vojne priprave, pa bodo imeli izvrstno gradivo za opozicionalno delo in ljudstvo bo odobraval tak boj. Ampak parlament mora živeti, če se hoče bojevati. To bodi povedano strankam, ki sanjarijo o obstrukciji, dokler je čas. Delavstvo ni tako neumno, da bi se dalo zapeljati z razgrajanjem in se ne bo dalo preslepiti z obstrukcijo, ki mu podra-žuje hruh, Bienertovi vladi pa podaljšuje dneve. Delavstvo svari, dokler ni prepozno; če bo svarilo brezvzorno, bo pa temeljito obračunalo.

Delavstvo in parlament.

Spričo otvoritve državnega zbora prirejajo socialno-demokratske organizacije po vseh krajih shode in povsod se opaža velikanska udeležba, ker je gotovo najboljšje znamenje, da se delavstvo živo zanima za usodo državnega zbora, od katerega pričakuje izpolnitev starih obljub. Na vseh dose-danjih shodih se je sprejela sledeča

resolucija:

Na shodu zbrano delavstvo ogorčeno protesta, da ovira nesposobnost in neodkritosrčnost Bienertove vlade ter brezvestnost in prevzetnost nacionalističnih strank vseh narodov vsako plodno socialno delo v parlamentu, ki si ga je delavstvo priborilo z težkimi žrtvami.

Delavstvo zahteva, da se ljudskemu parlamentu končno omogoči, spraviti svoje nujne zakonodajne nalge.

Delavstvo zahteva, da se odpro meje cenenemu živežu, pred vsem kruhu in mesu ter da se sklenejo trgovinske pogodbe, ki so neizogibno potrebne, da se ublaži vsled draginje ter slabega položaja raznih industrialnih panog silno povečana beda.

Delavstvo zahteva, da se izpopolni zakonodajstvo glede na delavsko varstvo ter reformo in izpopolnitev delavskega za-

PODLISTEK.

Senca.

Dalje.

— Aha! Ta senca, ta je torej jezikovna figura. Lepo. Ampak ona je zahtevala, naj vidim to senco. Čudno.

— Ali se spominjate, da sem tedaj včasih govorila o ljubezni? Ah! Kaj je bila meni beseda »ljubezen«! Nekaj neskončnega, brezmejnega, vzvišenega in krasnega. Jezik nima besede, s katero bi označila, kaj mi je bila »ljubezen«.

— Da, da, spominjam se. Imeli ste lepe fantazije.

— Fantazije?!...

Zopet je nastal molk.

Kaj hoče od mene? To je vendar vse skupaj velika uganka. Slučajno se snideva v vagonu. Morda je bilo prav neumno od slučajja. Snideva se. Slučajno se peljeva v isti kraj. Tudi ta slučajnost je že čudna. Ona mi ponudi svoj voz in sredi gluhe noči me privede v svoje stanovanje. Kaj hoče, kaj namerava z menoj?

— Torej mislite tudi Vi, da so to samo fantazije? Da ni ljubezni?

— Da — ni —? Ne, pardon, tega ne mislim. Le ozrite se, v vsaki hiši najdete nekoliko družin, mož in žen, hm, to so vendar dokazi ljubezni. Pjdite na izprehod, kadar se spušča mrak na zemljo, pojdite na ples, koncert, kaj vem, kam;

povsod najdete vse polno zaljubljenih parčkov. Eh, kdo pravi, da ni ljubezni?

— O, Vi me ne razumete. Ne morem vam povedati, kako to mislim. Rada bi vedela, če je ljubezen samo nekaj domišljenega, ali pa če živi v resnici? Prosim Vas, ne jemljite tega za malo. Zame je to jako važno. Saj je mogoče, da smo se samo z našimi mislimi v nekaj vziveli, česar pa ni. Že kot deklica sem čitala razne romane, v katerih se govori o ljubezni in od tistega časa pa do današnjega dne sem vedno mislila, da je ljubezen nekaj resničnega. Danes se mi je dvignil dvom.

Hotel sem se prijeti za glavo. Toda to se ne bi spodobilo. O kakšnih rečeh govori ta žena? Pa sicer govori sedaj za čudo pametno. Vse drugače, nego poprej, ko je pripovedovala o nekakšni megli, ali senci...

— Toda kaj naj ji odgovorim? Na taka vprašanja se nisem pripravil. Da sem prej le slutil, da pridem v tak položaj, bi se bil informiral, pri modrejših ljudeh, v filozofskih knjigah, eventualno bi bil pogledal, ali je v konverzacijskem leksikonu kaj takega.

Ali je ljubezen, ali je ni? Njej se je dvignil dvom. Kdo naj razume to. Ljubezen! Ves svet pravi, da je, torej gotovo je.

Videla je, da razmišljam, pa si je to menda tolmačila po svoje.

— Ah, tudi Vi ne veste gotovo, ali je, ali ni? Tudi Vi niste prepričani?

— Prepričan, gospa? Kako bi me bil prepričan? Ves svet vé, da je ljubezen, torej mora biti. Pa še en dokaz. Evo: ako imamo besedo, moramo imeti tudi stvar. Ali bi imeli besedo »hiša«, da nimamo hiš?

— O, to ni dokaz. Ali vsaj veste, kaj je ljubezen?

— No, kajpada. Seveda vem. Ljubezen — no, to je vendar enostavno. Če se imata dva rada, je to ljubezen. Definicija sicer ni pravilna. Spominjam se; utili smo se nekaj, da se ne sme nobena definicija začeti z besedico »če«, »ako«, »kadar« itd. Ampak pri ljubezni ne gre za slovnično pravilnost.

— S tem mi niste povedali čisto nič. Kaj je ljubezen? Rada bi vedela, kaj je ljubezen. Ali veste, zakaj hočem vedeti?

— Prosim, blagovolito mi povedati.

— Ker sem utekla svojemu možu.

— U-tek-li?

— Zapustila sem ga.

— Pa zakaj vendar? Vi?

— Da, jaz.

— Zakaj torej?

— Radi tiste sence.

— Evo? zopet tista senca. Sedaj je toliko časa pametno govorila, da sem že pozabil na prejšnjo meglenost. Naenkrat ima zopet tisto senco. A vendar ne vem ničesar o kakšni senci. Še me sanja se mi o sencah. Kaj neki hoče s tem? Gledal sem jo, kakor bi bil posebljen vprašaj. Dalje prih.

varovanja; zlasti zahteva, da vzame parlament takoj načrt o socialnem zavarovanju v razpravo in ga predela v zmislu sklepov, ki so jih naznanili poklicani zaupniki delavstva, da dobi starostno in invalidno zavarovanje ter preskrba vdov in sirot čimprej zakonito veljavo.

Delavstvo zahteva, da se parlament čimprej poloti nujno potrebnih zakonitih reform, zlasti reforme tiskovnega in društvenega zakona.

Delavstvo poziva ljudske zastopnike, naj pokličejo vojno upravo na odgovornost radi protustavne izdaje stoletih milijonov kron ter naj se z vso neomejno odločnostjo upro ogromnim oboroževalnim načrtom vlade, katere naj bi ljudstvo poplačalo z novimi neznosnimi davki.

Delavstvo poziva Bienertovo vlado, naj odstopi, če ni zmožna, privedi parlament do resnega dela, meščanskim strankam pa naklada vso odgovornost, če bodo ljudskemu zastopstvu preprečili izpolnitev njegovih nalog. Delavstvo izjavlja, da bo smatralo vse stranke in vse poslance, ki bi pod kakršnokoli pretvezo preprečili plodonosno socialno delo v državnem zboru ter ovirali parlament s frivolno obstrukcijo, za ljudske sovražnike in da bo z njimi tudi tako ravnalo.

Delavstvo zaupa socialno-demokratskim poslancem in poziva svoje zastopnike v parlamentu, naj se z vso močjo upro protiljudskim načrtom vlade in obstrukcijskim poizkusom meščanskih strank.

Kranjski deželni zbor.

V sredo je deželni zbor sprejel, kakor smo poročali, novi zakon o šolskem nadzorstvu, katerega glavno vsebino objavljamo na drugem mestu. Glasovanje o tem načrtu je bilo končano ob 1/4. zvečer. Potem je bil odmor do 3/4. V nadaljnjem seji je zbornica sprejela po kratki debati zakon o izboljšanju pašnikov in novela k zakonu o varstvu planin.

Na to se je sprejel predlog poslanca Matjašiča, ki pozivlje ministrstvo za javna dela, da pospeši odpravo klancev na karlovski državni cesti od Sutorja čez Metliko do deželne meje, pri čemer je deželni predsednik Schwarz naznanil, da je ministrstvo dovolilo v ta namen 6000 kron.

Nadalje predlaga poslanec Lampe:

«Deželnemu odboru se naroča, da izdela do prihodnjega zasedanja in predloži deželnemu zboru zakonski načrt o stanovskem zastopstvu kmetov na podlagi državnega zakona o kmečkih stanovskih zadrugah z dne 27. aprila 1902. in o «deželnem kulturnem svetu.»

Predlog se sprejme.

Posl. Matjašič se pritožuje, da Belokranjska železnica še sedaj ni zgrajena, da niti trasa ni določena, zato stavi predlog, da naj deželni zbor sklene:

Protokol naše in ogrske države z dne 8. oktobra 1907 jasno določa, da je normalnotirno železnico od Novega mesta preko Metlike do Karlovca (Belokranjsko železnico) dogotoviti in prometu izročiti najkasneje oktobra 1910.

Navzlic temu jasnemu besedilu se zavlačuje zgradba te proge na tak način, da danes niti trasa ni določena ter da je popolnem izključeno, da bi se v tekočem letu moglo pričeti z zgradbo. Naravno je, da se je vsled tega nepopisno razburjenje polastilo prizadetega prebivalstva, zlasti onega v Beli krajini.

Z ozirom na to dejstvo pozivlja se c. kr. železniško ministrstvo najodločneje, da nemudoma ukrene vse, česar treba v izvrševanje gori omenjenega zakona ter izvršitev toliko zaželjene belokranjske železnice.

Predlog naj se odstopi upravnemu odseku.

Dež. predsednik izjavi, da železniško ministrstvo hoče upoštevati želje prebivalstva in je zato odredilo ogled novo predlaganih prog. Ogledi teh prog se vrše v pozni jeseni in načrti bodo izdelani že v letošnjem letu. Potem se bo odločila vlada za najprimernejši načrt. Klici: Zopet le zavlačevanje. S tem, da je tudi odgovorjeno na interpelacijo posl. Višnikarja.

Predlog posl. Matjašiča se odkaze upravnemu odseku.

Rabite,

če imate nahod, če ste hripavi, zaslišeni in težko dihate, Fellerjev fluid z znamko «Elsafluid». Pripravili smo se sami pri Folečih v prsih, v vratu i. t. d., o njegovem zdravilnem in kašel tolažečem vplivu. Tucat za poskušnjo 5 kron, dva tuceta 8 kron 60 vinarjev franko. Izdeluje ga le lekarnar E. V. Feller v Stubici, Elsin trg št. 252 (Hrvaško).

O prošnji županstva občin Žužemberk, Toplice, Zagradec, Smuka, Dvor, Ambrus, Ajdovec in Krka za zgradbo kranjske transverzalne železnice po Krški dolini se sklene: Deželnemu odboru se naroči: 1. do se obrne potom naše deželne vlade z dobro utemeljeno prošnjo na c. kr. železniško ministrstvo, v kateri opozarja na veliko važnost transverzalne železnice v gospodarskem oziru ter prosi, da ministrstvo izvrši vse priprave za zgradbo železnice in

2. enako prošnjo naj pošlje tudi c. in kr. vojnemu ministrstvu. Opozori naj ga na veliko strateško važnost te železnice, ki bi v vzhodnem delu monarhije omogočila htrejši dohod k našemu edinemu vojnemu pristanišču in k zapadni državni meji.

Predlog se sprejme po kratki debati.

Dovolijo se razne podpore.

Za zgradbo mostu čez Savo pri Trbovljah se dovoli 2000 kron. Štajerski deželni zbor je dovolil za ta most 2000 kron, cestna odbora v Trbovljah in v Radečah pa po 400 kron.

Končno so se risle še nekatere cestne in vodovodne zadeve.

Seja se je zaključila ob 1/2. zvečer.

Iz stranke.

O. Delavskemu lokalnemu odboru rud. zadruga v Idriji se naznanja s tem, da se vrši v nedeljo, dne 17. t. m., ob 8. uri zjutraj v prostorih rud. društva važna odborova seja in se vabi odborovniki, da se je zanesljivo ob določeni uri udeležijo. T. Brus, načelnik.

Shodi.

Z dnevnim redom

Otvoritev državnega zbora

bodo shodi:

Ljubljana. V torek, 19. oktobra ob 1/2. zvečer v areni «Narodnega Doma». Poročevalec sodrug Etbin Kristan.

Trstu v Delavskem Domu danes, v soboto, 16. t. m. ob 8. zvečer;

Borovljah v gostilni Just danes, v soboto, 16. t. m. ob 8. zvečer. Poročevalec sodrug Etbin Kristan;

Solkani v nedeljo, 17. t. m. ob 3. popoldne. Poročevalec sodrug dr. Henrik Tuma;

Pulju v «Arce Romano» v nedeljo, 17. t. m. ob 10. dopoldne. Poročevalec sodrug Josip Petejan iz Gorice;

Podljubelju v nedeljo, 17. t. m. ob 10. dopoldne. Poročevalec sodrug Etbin Kristan.

Zagorje ob Savi. V nedeljo popoldne je bil tukaj velik ljudski shod, na katerem je poročal sodrug Etbin Kristan o predmetu «Delavski razred in njegovi nasprotniki», sodrug Čobal pa o razmerah pri trbovljski promogokopni družbi, kjer so se zopet pojavile neke difference. Sodruga Čobal je naznanil, da se je zaupnikom in delegatom posrečilo za enkrat poravnati razpor, ker je ravnateljstvo obljubilo, da se odpravijo razne tehnične napake in da se bo z delavstvom bolje ravnalo.

Javni rudarski shod se vrši v nedeljo, dne 17. t. m. ob 9. dopoldan v prostorih rud. društva v Idriji. Dnevni red: 1.) Razmotrivanje danega odgovora c. kr. rud. direkcije na resolucijo, stajljeno dne 22. septembra t. l.; 2.) Sklepi k l. točki; 3.) Slučajnosti. Rudarje se opozarja na važnost tega shoda, da se ga gotovo v polnem številu udeležijo.

Delavci!

Udeležite se napovedanih shodov čim številneje! Agitirajte za mnogobrojno udeležbo. Skubite, da bodo shodi mogočen protest proti politiki izkoriščanja in sleparstva!

Dopisi.

Zagorje ob Savi. V nedeljo, dne 10. oktobra, med časom, ko se je vršil ljudski shod na vrtu gospoda Mihelčiča, je vprašal gospod ravnatelj Bauer telefonično gosp. Ederja, koliko je rudarjev na zborovanju; omenjeni gospod pa mu je sporočil, da je navzočih kakšnih 150 delavcev in nekaj otrok. Resnici na ljubo obveščamo gosp. ravnatelja, da je bilo na zborovanju gotovo 600 rudarjev. Gospodu Ederju pa bodi povedano, da če misli, da se bode s takimi lažnjivimi poročili prikupil ravnatelju, se grozno moti. Omenjenega gospoda poznamo že dlje časa, da če je pri delavcih, zabavlja čez uradnike in paznike, nasprotno če je pri uradnikih, pa čez delavce. Gosp. Eder, to je počenjanje, ki se ga vsak dostojen človek sramuje. Opazovalec.

Domače vesti.

— V čudnih zmotah žive goriski klerikalci iz za zadnjih volitev. Vsled strašnega poraza liberalcev in agrarcev menijo, da je zmagala klerikalna «ideja» in da je vsa goriska dežela poklerikaljena. Tako pa

vendar ni. Klerikalna stranka ni zmagala vsled svoje moči in priljubljenosti med ljudstvom, temveč vsled napak liberalizma, ki je z agrarizmom vred igral tako žalostno vlogo, da se ga bog usmilil, zakaj mi se ga ne moremo več. Posebno modri klerikalci ugibajo celo, da so se socialni demokrati vzdržali ožjih volitev iz simpatije do klerikalne stranke. To je se posebno prismojena misel. Kar je storila socialna demokracija, je storila v svojem in v interesu delavstva. Njena naloga je bila naloga razredne stranke in pokazati ji je bilo treba, da ni privesek liberalcev, ki so nele politični, temveč tudi gospodarski nasprotniki delavstva. Položaj je bil tak, da je stala kapitalistična stranka proti kapitalistični; ena ni bila za las boljša od druge in zato se niso imeli socialisti potegovati ne za eno, ne za drugo, ampak prepustiti obema boj. Seveda se v gotovih slučajih lahko pojavi povod, da pomaga socialna demokracija eni meščanski stranki proti drugi, če je treba preprečiti večje zlo. Tega pa ni bilo na Goriskem. Saj so kazali liberalci celo leto socialnim demokratom še več sovražstva nego klerikalci. Kar se pa tiče svobodomiselnosti, ki bi se utegnla priti v poštev, bi je pri liberalni stranki še bolj zastoj iskali nego je D'ogen iskal ljudi s svojo svetilko. Na Goriskem sta bili dve klerikalni stranki. Ena se je imenovala «Slovensko ljudsko», druga pa «Narodno-napredno». Razlika je bila v imenih, v osebnih interesih, sicer pa v ničemer ne. In zato je moralo biti socialnim demokratom vseeno, naj zmaga izmed klerikalnih strank prva ali druga. Ti razlogi izključujejo vsako simpatijo; nasprotno: Ker hoče socialna demokracija boj zoper klerikalizem, si je morala izvoliti abstinenčno taktiko. Doslej so bili na Goriskem osebni boji; s porazom liberalne stranke prihaja šele upanje in možnost načelnega boja. Za ta boj se morajo strniti vrste vseh pravih nasprotnikov klerikalizma, ki najdejo prostora pod prapromom socialne demokracije.

— **Obrtni svet** se ustanovi pri kranjskem deželnem odboru. O tem je deželni zbor sklenil sledeče: 1. Deželni odbor osnuj «Deželni obrtni svet», ki mu bo namen podpirati s svojim svetom deželni odbor v zadevah, tičečih se male obrti in domače industrije. 2. Sestavljen bodi obrtni svet takole: a) iz predsednika in podpredsednika, ki ju imenuje deželni odbor, b) iz obrtnega referenta dež. odbora, c) iz c. kr. zadrugnega instruktora, d) iz enega zastopnika vlade, ki ga imenuje c. kr. deželna vlada, e) iz enega zastopnika trgovske in obrtne zbornice, f) iz 10 članov obrtnikov, ki jih imenuje deželni odbor, ki naj vpoštevata različne obrtne kategorije in domačo industrijo, kakor tudi različne obrtne zveze in različne dele dežele, g) iz ravnatelja zavoda za pospeševanje obrti na Kranjskem, h) obrtni svet sam pa ima pravico, poklicati še druge zastopnike in strokovnjake, ki pa imajo samo posvetovalen glas. 4. Za režijske stroške deželnega obrtnega sveta se vstavi v proračun vsako leto znesek 1000 K. Ob tej priliki bi nas zanimalo, kaj je vendar s socialnim svetom, ki se je o svojem času ustanovil na predlog poslanca dr. Kreka. Socialne reči so prišle pri klerikalnih sploh ob kredit, odkar komandirajo gospodje v deželnem dvorcu.

— **Nekaj podatkov iz volilnih imenikov** za bližnje volitve v obrtno sodišče. Vseh volilnih upravičencev za te volitve je v Ljubljani 7168. Od teh jih odpade na veleobrt 40 gospodarjev z 2354 uslužbenci; na malo obrt 1027 delodajalcev z 2156 delojemalci in na trgovino 793 gospodarjev s 798 uslužbenci, ki imajo volilno pravico. — Volilno pravico imajo poleg gospodarjev vsi uslužbenci obeh spolov, če so nad 20 let stari in delajo vsaj eno leto v kakem obratu.

— **Katoliški «Slovenec»** je svojčas objavil brezvestno notico, da je italijanski socialistični poslanec de Felice defraudiral denar, ki se je nabral za žrtve sicilianskega potresa. Posnel je to infamno vest posredno ali neposredno po nekem italijanskem klerikalnem listu, proti kateremu je sodrug De Felice nastopil pred sodiščem. Pred tednom je bila porotna obravnava, ki je dokazala, da je bila dotična vest zlagana od konca do kraja ter je bil odgovorni urednik klerikalnega lista «Il Bastone» obsojen radi častikraje na 10 mesecev ječe in 800 lir globe. Radovedni smo, če objavi resnicoljubni «Slovenec» tudi to sodbo.

— **Mesarski meč** Andreja Gabrščka v Gorici bo zdaj začel sekati na vse kraje. Tako je povedal gospod Andrej v neki družbi. Radovedni smo, na katerem koncu začne mesarsko delo. Po njegovem mnenju so krivi socialisti in agrarci, da je vspeh gospodu Gabrščku tako nevshečen. Mi pa bi mu svetovali, naj udari najprej po svoji trdi glavi, zakaj ta je največ kriva ne le volilnega poraza, ampak propada njegove stranke sploh.

Društvene vesti.

§ **Plenne vaje** Splošne delavske zveze «Vzajemnost» se vrši poslej vsako nedeljo od 3. popoldan naprej v velikem salonu bivše Hafnerjeve pivovarne (sedaj «Puntigamska pivnica»). Gospodične ne plačajo nobenih društvenih pristojbin. Vabi se na veliko udeležbo.

Zadnje vesti.

Kranjski deželni zbor. Ljubljana, 15. oktobra. Današnja seja, ki se je vsela začetkom popolnoma mirno kakor včerajšnja, je zvečer zopet rodila vihar. Na dnevni red je prišla **reforma deželnozbornskega pravilnika**, ki obsega drakonične določbe in izroča manjšino na milost in nemilost večini. Liberalci so najprej začeli s **hrupno obstrukcijo**, ki pa je ostala brez vspeha. Disciplinarni odsek je **izključil** poslance dr. Trillerja, dr. Oražna, Kneza, Turka, dr. Novaka in Pirca. Nato so liberalci **zapustili dvorano**. Klerikalci so kakor na stroju sprejemali paragraf za paragrafom. Nemci so glasovali s klerikalci. Opravitnik je bil sprejet tudi v tretjem čitavju. Seja se je zaključila ob pol 10. zvečer. S tem se je tudi odgodilo zasedanje. Prihodnja seja se sklicuje pismeno — meseca decembra. Tako je napovedal v svojem sklepnem govoru glavar Šuklje, kateremu je deželni predsednik baron Schwarz tako kadil, da je bil gospod glavar skoro do solz ginjen.

Novi poslovnik je izdelan približno tako kakor opravilnik dunajskega občinskega zbora. Tupatam je vpletena kakšna demokratična določba, ki ne more klerikalcem škodovati, v celoti pa ima večina manjšino popolnoma v rokah. Za manjšino bo deželni zbor le še govorniška tribuna. Po novih določbah bo opozicija prazna senca. Klerikalci zlorabljuje svojo moč z brezobzirno prevzetnostjo. Pa tudi to je koristno. Ugonobili se bodo prej, nego je bilo misliti. Golo nasilstvo še ni dalo nobeni vladi trajnosti. Tudi klerikalni je ne bo.

Politični položaj.

Dunaj, 14. oktobra. Korespondenca „Centrum“ javlja: „Prihodnji torek se snide v zbornici poslancev parlamentarna komisija čeških klubov, katere član je tudi minister rojak dr. Začek. Na tej seji bo minister Začek prosil, da se mu z ozirom na trdni namen ministrskega predsednika Bienerttha in pretežno večine kabineta, ki hoče predložiti jezikovne zakone starih nemških deželnih zborov na sankcijo, dovoli izstopiti iz Bienertthovega ministrstva. Ker se da pričakovati, da parlamentarna komisija čeških klubov motive tega koraka drja. Začka odobri in ker izreko tudi ostale stranke, ki so svojčas soglašale z vstopom drja. Začka v Benerthov kabinet, v sedanji dobi svoje soglasanje z njegovim odstopom, vložil češki minister-rojak kratko pred sestankom državnega zbora svojo demisijo. Poljedelski minister prof. Bráf se izjavi tudi sedaj, kakor je storil v krizi ob priliki razprave Šuštersičevega nujnega predloga v zadevi bosenske banke solidarnega z drjem. Začkom in vložil tudi demisijo. Kakšno stališče zavzameta poljska člana kabineta, je odvisno od sklepa poljskega kluba, v katerem bo, kakor se sliši, minister Dulemba zahteval izjavo poljskih poslancev. Otvoritvene seje poslanske zbornice se češka ministra že ne udeležita, tako da bodo imeli češki poslanci že v sredo proste roke napram Bienertthovemu kabinetu. Kljub akutni krizi pa hoče baron Bienertth še zdaj z ministri, ki so mu ostali zvesti, stopiti pred poslansko zbornico, v kateri pride v tem slučaju do živahnih scen. Ker na delavnost parlamenta ob sedanjem režimu absolutno ni misliti, bo imela cela ministrska kriza v kratkem demisijo celega kabineta za posledico.

Dunaj, 15. oktobra. Klub čeških socialno-demokratičnih poslancev je imel včeraj skupno strankinim predstojnikom ob priliki otvoritve parlamenta posvetovanje o političnem položaju. Posvetovanje je trajalo ves dan. Osirno so se razpravljali vzroki politične krize, nedelavnosti češkega deželnege zbora in s tem provzročene nedelavnosti državnega zbora. O posvetovanju se je izdal komuniké, ki pravi: „Klub je izrekel ostro grajo nepostavnemu in protustavnemu ravnanju Benerthove vlade ter obsoja krščansko-socialno in nemško nacionalno gonjo proti češkemu delavstvu in proti šolami manjšin. Enako ostro se je govorilo o političnih prigonih in o zasledovanju časopisja pod Benerthovo vlado na Češkem, posebno pa v Pragi. V obojnem oziru so se sklenile ostre akcije v parlamentu. Razpravljalo se je tudi o jezikovnih predlogih v starih deželnih zborih. Soglasno se je izrazilo mnenje, da bi bila predložitev teh načrtov na cesarsko sankcijo, kar se tiče Nizje Avstrije, groba kršitev temeljnih državnih zakonov.

Dunaj, 15. oktobra. Vlada namerava v sredo predložiti državnemu zboru: Zakon o aneksiji, češke jezikovne predloge, načrt za italijansko fakulteto na Dunaju, pooblastilni zakon, socialno zavarovanje, načrte, ki se tičejo vzgoje in kazenskih razmer mladoletnih. Vlada naznanja, da se pripravljajo načrt o zavarovanju mornarjev in o parobrodni zvezi z Brazilijo in Argentinijo.

Dunaj, 15. oktobra. Krščansko-socialni poslanci kandidirajo za predsedništvo v državnem zboru zopet Pattaia. Dr. Lueger je povabil krščansko-socialno vodstvo in voditelje vseh nemških strank na dogovor v torek.

Dunaj, 15. oktobra. V političnih krogih se govori, da namerava Slovanska Emota glasovati za kandidata socialnih demokratov Pernersterferja na predsedniško mesto.

Protí španskemu tolovajstvu. Kakor električna iskra je preletela vest o nezaslišani lopovščini španskega klerikalizma ves civilizirani svet in ra vsah concih in krajih je vžgala silno ogorčenje, ki se izraža v demonstacijah, v stavkah, deloma tudi v izgredih. Potomci nekdanjih inkvizitorjev pač niso mislili, da vzbude s svojim tolovajstvom tak vihar in danes se jim črne duše že krčijo v strahu pred jutrišnjim dnevom. A tudi strahu te rokovnjaške bande ni zaupati; to drhti in jeclja, dokler je v nevarnosti, čim se očuti nekoliko moči v skritih krempljih, se pa navzame vse tolovajske prevzetnosti in predrznosti. Dejanje v Montjuichu je opomin vsemu izobraženemu svetu, da ne more biti pravice in svobode, dokler se ne stare glave strupeni kaci, ki se imenuje klerikalizem.

To bodo izvedeli tudi naši klerikalci. Falotstvo «Slovenca», ki je ves pijan radi strahovite zabitosti in nerodnosti naših tepčastih in smešnih liberalcev, laže in obrekuje od španskih bestij umorjenega Ferrera, blati njegov spomin in pljuje na njegov grob. Zblazneli mazači popovskega vsakdanjga parila ta vedo, da se lažejo, vedo, da je Ferrer nedolžna žrtev španskega klerikalnega lopovstva in se ne stidijo, zgovarjati navaden tolovajski umor. Ampak dan obračuna pride tudi tem h jnam. Kar je doslej najbolj oviralo boj, pojema kakor lučica, ki ima vsak hip izginiti; napotnega liberalenstva bo kmalu konec, tedaj se prične boj, o katerem naj inkvizitorska banda le verjame, da se ji ne bo prav nič smejati.

Trst, 14. oktobra. Snoci so bile tu velike protiklerikalne demonstracije. Okolu 9. ure zvečer se je razvedelo, da je klerikalna vlada na Španskem vzlic protestom vsega civiliziranega sveta dala umoriti prof. Ferrerja kot provzročitelja barcelonske revolucije. Ko se jo to razvedelo po Trstu, se je zbralo na tisoče ljudi, ki so burno demonstrirali. Množica je naprej vdrla v gledališče in zahtevala, da v znak žalosti prenehajo predstave. Vsa gledališča in vsi zabavni lokali so takoj ustavili predstave. Demonstrantje so potem napravili obhod po mestu, kličoč: «smrt klerikalizmu» in se končno zbrali na velikem trgu. Tu je imel socialnodemokratični državni in deželni poslanec Pittoni krasen govor, v katerem je označil vso infamnost klerikalizma in naglašal, da se je na Španskem z umorom Ferrerja ponovila ona tragedija, kot pred stoletji, ko je katoliška cerkev na grmadi sežgala Giovana Bruna. Ko je policijski komisar Kerševan pozval Pittonija, naj umolkne, je ta izjavil, da se ne boji in nadaljeval svoj govor.

Trst, 14. oktobra. Na velikem trgu, kakor tudi na drugih mestih je policija siloma razgnala demonstrante. Demonstrantje so hoteli vjreti pred španski konzulat, ali to je preprečila močna policijska četa, ki je demonstrante prišla od vseh strani in jih razpršila. Konzulat straži kakih 50 policajev. Ob pozni uri še so demonstrantje v gruclah hodili po ulicah, prepevaje razne revolucionarne pesmi in kličoč: «Abbasso» in «morte» klerikalizmu.

Trst, 14. oktobra. Zaradi oblastvenega umora prof. Ferrerja so danes začeli stavkati delavci svobodne luke, dalje Lloydovega arsenala, tehniškega stabilimenta in še drugih tovarn.

Trst, 14. oktobra. Španski konzul je danes opoldne na policiji zaprosil varstva. Španski konzulat je zastražen.

Trst, 14. oktobra. Policija dela velikanske varnostne priprave. Zastrazila je škofijo in različne samostane. Duhovniki so se poskrili in se ne upajo na cesto.

Trst, 14. oktobra. Ob 11. zvečer je pridrvela večja skupina demonstrantov pred jezuitsko cerkev v ulici Roneo in je razbila vse šipe ter cerkev poškodovala.

Pulj, 15. oktobra. V znamenju protesta proti justičnemu umoru v Montjuichu so danes tukaj vse trgovine zaprte. Popoldne je velik protesten shod.

Madrid, 15. oktobra. Španski senator Ottega je dejal: Usmrtitev Ferrera napravi globok vtisk v celi Španiji in Evropi. V Španiji se pripravljajo resni dogodki. Usmrtitev Ferrera jih pospeši.

Pariz, 14. oktobra. Tukaj so bile velikanske demonstracije, pri katerih je bil 1 policijski agent ubit, 16 agentov in policistov pa ranjenih. Demonstracije so porabili v nekaterih krajih nečedni elementi za rop in plenitev. Iz provincije se javlja mnogo demonstracij.

Budimpešta, 14. oktobra. Pred uredništvom klerikalnega „Alkotmany“ je množica delavcev priredila veliko demonstracijo.

Rim, 14. oktobra. Župan Nathan je dal nabiti črno obrobljen manifest, v katerem pravi, da se Rim pridruži žalovanju civiliziranega sveta in protestira proti barbarskemu dejanju. V znamenje protesta je bila 24 ur splošna stavka. Enake vesti prihajajo skoraj iz vseh italijanskih mest. V mnogih mestih se je sklenilo, imenovati kak trg ali ulico po Ferreru. (To je najmanj, kar zahtevamo tudi od protiklerikalne Ljubljane!)

Firenca, 14. oktobra. Protestna stavka je splošna. Protestnega shoda se je udeležilo nad 15.000 oseb.

Tržaški deželni zbor. Trst, 15. oktobra. V tržaškem deželnem zboru se je včeraj priredil protest proti usmrtiti Ferrera, potem se je seja zaključila, ker so poslanci zapustili zbornico.

Stražen vihar. Havana, 12. oktobra. Včerajšnji orkan je opustošil ves zapadni del Kube. Pet oseb je ubitih, 25 ranjenih. V luki se je 40 manjših ladij pogreznilo. V Argo Naranjo se je podrla nova bolnišnica za jetične; mnogo bolnikov je dobilo poškodbe. V Havani se ceni škoda na milion dolarjev.

Novi Jork, 12. oktobra. Kakor na Kubi, je napravil vihar tudi na polotoku Floridi velikansko škodo. Mnogo poslopij se je porušilo, med njimi več tobačnih tovarn.

Key West, 12. oktobra. Vsled včerajšnjega orkana je bil velik del mesta v razvalinah. Škoda se ceni na dva miliona dolarjev. Ko se je vihar polegel, so lopovi začeli pleniti. Radi tega se je razglasila nagla sodba.

Umetnost in književnost.

Slovensko gledališče. V četrtek se je ponavljala tretjič Fallova opereta «Dolarska princesa» in sicer za par-abonente. — Danes v soboto se igra prvič Jo é Echegarayeva zaloigra «Galeotto». Med modernimi španskimi dramatikami je Echegaray prvak in njegove drame so vse-skozi umtovori. Znamenito delo izbrnega pisatelja in pesnika, ki je pomagal španski drami, ki si po smrti Calderonovi ni mogla več pridobiti nekdanje veljave in starega ugleda, v novejšem času zopet do viška, je povsem moderno, efektivno ter se obrača tendenca dejanja proti malomeščanski opravljenosti in obrekljivosti. — Plodoviti pisatelj je podaril odru blizu 50 dramskih del, ki so zaradi svoje dramske umetnosti in skoroda pesniškega jezika z uspehom igrajo po celi Nemčiji in po vseh večjih slovanskih odrih.

Naročajte in širite naš list!

Močenje postelje

30-2

se jamčeno ozdravi takoj. Pojasnila brezplačno. Spročiti je starost in spol. Tople zahvale. Zdravniško priporočeno.

Zavod „Sanitas“
Velburg P 348 (Bavarsko).

Najboljši češki nakupni vir.

Ceno posteljno perje.
1 kg sivega puljenega 2 K, bolj-sega 2 K 40 h; polbelega 2 K 80 h; belega 4 K; belega, puhanega 5 K 10 h; 1 kg veletinega, snožobelega puljenega 6 K 40 h, 8 K; 1 kg puha, sivega 6 K, 7 K; belega, finega 10 K; najfinejši prsni vzame 5 kg dobi franko

S. Benisch

12 K puh. Kdor

Izgotovljene postelje

z gostenitega, rdečega, modrega, belega ali rmenega nankinga, pernice, 180 cm dolga, 116 cm široka, z dvama zglavnikoma, vsak 80 cm dolg, 58 cm širok, napolnjen z novim, sivim, jako stanovitnim puhasim posteljnim perjem 16 K; napolnjen 20 K; puh 24 K; same pernice po 10 K, 12 K, 14 K, 16 K; zglavnice 3 K, 3 K 50 h, 4 K. Razpošiljanje po povzetju od 12 K naprej franko. Dovoljeno je vzeti nazaj ali zamenjati franko. Za neugajajoče se povrne denar.

S. Benisch, Deschenitz št. 758, Češki les

(Böhmerwald). — Ceniki zastoj in franko. 15-7

Našim rodbinam priporočamo
Kolinsko cikorijo!

Kavarna
„Unione“ v Trstu

ulica Caserma in Torre Blanca

se priporoča.

Ceniki zastoj in
poštne prost!

Pozor!

Kdor želi imeti dobro uro, naj jo zahteva z znamko «Union», ker te ure so najbolj trpežne in natančne. Dobe se pri:

Fr. Čudnu
urarju in trgovcu
v Ljubljani

delničar in zastopnik
švicarskih tovarn
«Union» v Bielu in
Genovi. 40-27

Restavracija International

v Ljubljani, ob Resljevi cesti št. 22
v bližini južnega kolodvora se priporoča.
Točijo se pristna vina in izborna sveže
pivo.

==== Gorka in mrzla jedila. ====
Na razpolago je lep senčnat vrt in salon.
==== Kegljišče. ====

Postrežba točna. Cene zmerne.
Na obilen poset vabi **Marija Petrič**
21-11 restavraterka.

Lekarniško naznanilo.

Dovoljujem si p. n. sl. občinstvu uljudno
naznaniti, da sem z dnem 1. oktobra
t. l. kupim potom prevzel

Mayr'jevo lekarno
„Pri zlatem jellenu“
na Marijinem trgu v LJUBLJANI.

Upam, da mi bo slav. občinstvo kot
večletnemu sodelavniku te lekarne dose-
danje zaupanje ohranilo tudi za prihodnje
ter se priporočam za nadaljno blagohotno
naklonjenost in beležim z odl. spoštovanjem

Mag. pharm. Rihard Sušnik
lekarnar.

V Ljubljani, dne 1. oktobra 1909.

Modna trgovina.

P. MAGDIČ

Ljubljana

nasproti glavni pošti

priporoča:

36-25

vse modne in nakitne predmete, potrebščine
za krojače in šivilje, damsko perilo, bluze,
bišne halje, spodnja krila, narodne vezenine,
:: zastave, trakove in znake. ::

Klobuke za dame in deklice.

Potrebščine za modistinje.

Popravljanje damskih klobukov.

Posebni oddelek : za gospode :

Vse vrste klobukov za gospode in otroke,
tkano barvasto in belo perilo, kravate, ro-
kavice in vse športne in toaletne predmete.

Globoko izpod cene

prodajam zaradi pomanjkanja prostora ravno došle jesenske in zimske obleke, površnike, dežne
plašče za gospode in dečke. Najmodernejša konfekcija za dame in deklice.

Konfekcijska trgovina

v Ljubljani

A. Lukič

Pred škofijo števil. 19.

Ustanovljena 1847.

52-37

Ustanovljena 1847.

Čovarna pohištva J. J. Naglas

Turjaški trg št. 7 :: LJUBLJANA :: Turjaški trg št. 7

Največja zaloga pohištva za spalne in jedilne sobe, salone in go-
sposke sobe. Preproge, zastorji, modroci na zmeti, žimnati modroci, otroški vozički i. t. d.
Najnižje cene. Najsolidnejše blago.

H. Suttner

Ljubljana :: Mesni trg
razposilja ure, zlatino in
srebrnino na vse kraje svet,
obrinite se zanesljivo na domačo slovensko
trdiko. — Veliki novi cenik zastoj.

Novost: Ploščnata, tanka, prava
nikelnasta Anker-Roskopf ura na 6
karnov, pokrovi ostanejo vedno beli,
prav natančno 36 ur idoča K 4-50. —
Srebrne ure od 6 K naprej. — Večletno
jamstvo. Ako blago ne ugađa, se denar
vrne nazaj. — Verižice s slov. trahovi:
:: nikelnasta K 1-20, srebrna K 5.— ::

Kupujte

šolske potrebščine

le v trgovini s papirjem

Ivan Vrečko

Ljubljana, Sv. Petra cesta 31.

Zaradi preselitve 10% popusta.

Telefon št. 177

52-46

L. Tomažič

zaloga piva

v Spodnji Šiški pri Ljubljani.

Gosp. gostilničarjem in p. n.
slavnemu občinstvu priporočam

zagrebško in
: češko pivo :

Nicolo Coassini

v Trstu

Via Cecilia št. 14

komisijska izvozna in uvozna trgovina z deželnimi pridelki

posebno z zelenjavo, sadjem in vinom (navadnim namiznim in naj-
finejšim vinom v steklenicah) istrskim in furlanskim žganjem.

Upravna pisarna za realitete na deželi in v mestu.

Projekte za kmetijska in gozdarska podjetja.

Največja zaloga,

najboljša in najcenejša trdika za
narodevanje ozir. nakupovanje

Čoplov za pleskarje, sobne slikarje, zidarje, mizarje.

Lakov, pristnih angleških za vozove.

Emajlne prevlake, pristne, v posodicah po 1/2, 1/3, 1/4,
in 1 kg. 104-98

Jantarjeve glazure za pode. Edino trpežno in naj-
lepše mazilo za trde in mehke pode.

Voščila, štedilnega, brezbarvnega in barvastega za
pode; najcenejše in najboljše.

Rapidola, pripravnega za vsakovrstne prevlake.

Brunolna za barvanje naravnega lesa in pohištva.

Olje in mazilo za stroje, olje proti prahu.

Madžoba za usnje.

Oljnatih barv, priznane najboljših.

Oljnatih barv v tubah, g. dr. Schönfelda.

Firneža, prirejenega iz lanenega olja, kranjskega.

Steklarskega kleja, pristnega, zamamčeno trpežnega.

Gipsa, alabasterskega in štukaturnega.

Karbolnoja, najboljšega.

Fasadnih barv za apno.

Barv, suhih, kemičnih, prstenih in rudninskih.

Kleja za mizarje in sobne slikarje.

Vzoroov za slikarje, najnovejših.

Ustanovljeno
i. 1882.

Adolf Hauptmann v Ljubljani

Ustanovljeno
i. 1882.

I. kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.